

Asia: VN/34558/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi rakentamislain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommentteja rakentamislain muutoksista

Lausuntopyyntö

Ympäristöministeriö valmistelee vuoden 2025 alussa voimaan tulevan rakentamislain (751/2023) muuttamista, ja tähän liittyen on laadittu luonnos hallituksen esitykseksi rakentamislain muuttamisesta. Hallitusohjelmalinjausten mukaisesti rakentamislakia on tarkoitus korjata niin, että hallinnollinen taakka kevenee, byrokratia vähenee, valitusoikeus selkeytyy ja päävastuullisen toteuttajan vastuu täsmentyy. Tämän lisäksi laissa olisi jatkossa tarkoitus määritellä rakentamislupien käsittelyaikatakuu.

Konkreettiset ehdotukset liittyvät muun muassa rakentamisluvan yhteydessä vaadittavien tietojen laajuuden rajaamiseen ja rakentamisluvan käsittelylle säädettävään kolmen kuukauden määräaikaan, päävastuullisen toteuttajan vastuun täsmentämiseen, purkamisluvan edellytyksiin, kaavoitus-, lupa- ja valitusprosessien sujuvoittamiseen, rakennusten vähähiilisyttä ja elinkaariominaisuuksia koskeviin säännöksiin, puhtaan siirtymän teollisuushankkeiden sujuvoittamiseen sekä tapahtuma-alan tilaisuuksien järjestämisen helpottamiseen.

Yleistä

ELY-keskus pitää lähtökohtaisesti kannatettavana kaikenlaisia tavoitteita, jotka liittyvät esimerkiksi hallinnollisen taakan keventämiseen, byrokratian vähenemiseen ja säännösten selkeyttämiseen. Hallinnollisella taakalla ja byrokratialla tarkoitetaan yleensä kaikenlaisia viranomaistoimintaan liittyviä prosesseja, jotka saattavat hidastaa erilaisten hankkeiden etenemistä. Lienee kuitenkin niin, että mikään viranomaistoimintaan liittyvä prosessi ei ole alkujaan syntynyt prosessin itsensä vuoksi, vaan niillä on ollut jokin muu tarkoitus. Mikäli sujuvoittamista, selkeyttämistä tai keventämistä tehdään, tulee kiinnittää huomiota siihen, ettei samalla vaaranneta sujuvoittamisen, selkeyttämisen ja keventämisen kohteena olevien säännösten tarkoitusta, joka voi liittyä esimerkiksi kulttuuriympäristöarvojen säilyttämiseen, kansalaisten osallistumismahdollisuuksien turvaamiseen

tai rakentamisen ilmastopäästöjen vähentämiseen. Vaikka sujuvoittaminen voi tavoitteena olla kannatettava, sitä ei tule tehdä heikentämällä muita keskeisiä oikeusvaltiollisia perusteita.

Puhtaan siirtymän sijoittamislupa

Ehdotetun 43 a §:n mukaan rakentamisluvan hakijan niin pyytäessä puhtaan siirtymän teollisuushankkeen alueidenkäytöllisten edellytysten tarkastelu voitaisiin tehdä sijoittamisluvalla ilman asemakaavaa tai yleiskaavaa, jossa on määrätty sen käyttämisestä rakentamisluvan myöntämisen perusteena. Tällä hetkellä voimassa olevan MRL 51 §:n mukaan asemakaava tulee laatia ja pitää ajan tasalla sitä mukaa kuin kunnan kehitys taikka maankäytön ohjaustarve sitä edellyttää. Puhtaan siirtymän sijoittamisluvalla jatkossa toteutettavat teollisuushankkeet lienevät mittaluokaltaan usein sellaisia, jotka voimassa olevan MRL:n perusteella edellyttäisivät asemakaavan laatimista. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan ehdotus merkitsisi huomattavaa periaatteellista muutosta maankäytön suunnittelujärjestelmään, jossa suunnitteluinstrumentti on määräytynyt suunnittelun kohteen mukaan. Muutoksen seurauksena mahdollisesti merkittäviäkin hankkeita siirtyy yksittäistapauksellisen päätöksenteon piiriin, jossa hanketta tarkastellaan kaavoitusmenettelyä suppeammin ja ilman yhteensovittavaa ja laajempaa kytkentää ympäristöön. Niin sanotut laajat tilavaraukset ja maankäytön suppea arviointi voi vaikeuttaa ympäröivää maankäyttöä, naapureiden tiedoksisaantioikeutta ja mahdollisuuksia ennakoida sekä sillä voi olla vaikutuksia myös suunnitteilla olevan laitoksen toimintaan. Muutoksella on siis merkitystä myös osallistumismahdollisuuksien näkökulmasta, eikä yksittäistä hanketta koskevassa päätöksenteossa lähtökohtaisesti tule sovellettavaksi vastaavat osallistumismenettelyt kuin kaavaprosessissa.

Puhtaan siirtymän sijoittamislupien osalta tulisi joka tapauksessa turvata ELY-keskuksen tiedonsaanti sekä mahdollisuus lausua hakemuksista. Tällä hetkellä rakentamislain säännökset eivät näyttäisi turvaavan ELY-keskuksen mahdollisuuksia päästä lausumaan puhtaan siirtymän sijoittamislupahakemuksista. Voidaan pitää hyvin ongelmallisena sitä, että ELY-keskus ei ole prosessissa osallisena turvaamassa maakunnallisten ja valtakunnallisten arvojen näkökulmia.

Puhtaan siirtymän sijoittamislupaa koskevaa sääntelyä perustellaan ilmastonmuutoksen torjunnan nopeuttamisella. Tuotannon helpottaminen on ilmastonäkökulmasta perusteltua. Merkittävän laajojen hankkeiden toteuttaminen sijoittamislupamenettelyllä voi kuitenkin johtaa sekä sujuvuuden että ympäristövaikutusten kannalta nykyisiä prosesseja heikompaan tilanteeseen niin ilmaston kuin muiden vaikutusten kannalta. Ympäristönkäyttöä sääntelevien lakien keskinäisyyksistä johtuen yhdessä laissa tehty muutos voi johtaa muutoksiin myös tulkittaessa toisessa laissa olevia säännöksiä. Esimerkiksi ympäristönsuojelulain mukaisen toiminnan sijoittumisessa on otettava huomioon alueen kaavoitustilanne ympäristönsuojelulaissa säädetyllä tavalla.

Puhtaan siirtymän sijoittamisluvassa ei myöskään ole huomioitu kestävästä yhdyskuntarakenteesta, hiilinielujen tai sopeutumiskyvyn olennaista merkitystä ilmastolle. Näin ollen ilmastotoimien edistämistä ei voida pitää kategorisena perusteena laissa esitetyille muutoksille.

Purkamisluvan edellytykset

Ehdotetun 56.3 §:n mukaan tilanteessa, jossa purkaminen johtaa purkumateriaalin uudelleenkäyttöön tai kierrätykseen, muun kuin suojellun rakennuksen saa purkaa aina, jos 1) rakennus sijaitsee kunnassa, jossa rakennukset ovat menettäneet suurimman osan arvostaan; 2) rakennukselle ei ole enää osoitettavissa käyttötarkoitusta; tai 3) rakennuksen kunto ja korjausmahdollisuudet ovat huonot.

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan lakiuudistusta ei tältä osin voida pitää kannatettavana. Rakennusten purkamista koskevan sääntelyn tarkoituksena on sen varmistaminen, ettei suojellun arvoisia rakennuksia pureta ennen kuin suojelukysymys on saatu ratkaistuksi joko asianmukaisella kaavalla tai rakennusperinnön suojelusta annetun lain mukaisella suojelulla. Ehdotetun 56.3 §:n perusteella rakennuksen voisi jatkossa purkaa riippumatta rakennuksen kulttuuriympäristöarvoista, mikä vaikuttaisi vesittäväen koko purkamislupaa koskevan sääntelyn tarkoitusta. Ehdotettu säännösmuutos johtaisi myös siihen, että rakennuksen purkamislupa olisi jatkossa mahdollista myöntää myös ilman minkäänlaista selvitystä rakennuksen kulttuuriympäristöarvoista.

On lisäksi huomattava, että 56.3 §:ssä esitetyt rakennuksen purkamisluvan edellytykset ovat keskenään vaihtoehtoisia, eli jo pelkästään se, että rakennukselle ei esimerkiksi ole osoitettavissa käyttötarkoitusta, voi olla peruste rakennuksen purkamiselle, kunhan vaan purkaminen johtaa purkumateriaalin uudelleenkäyttöön tai kierrätykseen. Ehdotettu säännös on myös epämääräinen siltä osin, missä määrin purkamisen tulisi johtaa purkumateriaalin uudelleenkäyttöön tai kierrätykseen. Ainakin lain sanamuodon perusteella hyvin vähäinenkin uudelleenkäyttö tai kierrätys voisi täyttää lain vaatimukset, ja tämä on tuotu esille myös lain esitöissä. Purkamisluvan edellytysten täyttymisen osalta jää myös muutoin tulkinnanvaraa; milloin voidaan esimerkiksi purkamisluvan myöntämisen kannalta riittävällä tavalla sanoa, että rakennuksen kunto on huono?

Ehdotettuun 56.3 §:ään liittyen ELY-keskus toteaa myös, että säännöksen sanamuodon perustella näyttäisi siltä, että myös aluesuojelumerkinnällä (/s) osoitetuilla alueilla rakennusten purkaminen olisi mahdollista edellä esitetyin varsin kevein perustein ilman, että päätöksentekomenettelyssä tarkasteltaisiin lainkaan kohteen merkitystä kulttuuriympäristön tai kaavasuojelun kannalta laajemmin. Tässä tapauksessa rakennuksen siis voisi purkaa riippumatta siitä, millaista haittaa purkamisesta mahdollisesti aiheutuu kaavoitukselle tai kaavan toteuttamiselle.

Ehdotetun 56.4 §:n mukaan kunnanvaltuusto voi myöntää luvan asemakaavalla suojellun rakennuksen purkamiseen tiettyjen edellytysten täytyessä. Ehdotettu säännös on omiaan heikentämään rakennusten asemakaavallisen suojelun tasoa. Asemakaava on tällä hetkellä keskeisin rakennusten suojeluinstrumentti, ja rakennusten suojelua koskevaa järjestelmää voidaan monelta osin pitää toimivana. Säännösten tulkinta on myös monelta osin vakiintunutta ja selkeää oikeuskäytännössä tehtyjen tulkintojen seurauksena. Toteutuessaan uudistus tulisi heikentämään asemakaavan roolia rakennusten suojelussa, ja tätä kautta myös rakennetun kulttuuriympäristön

arvojen säilyminen heikentyisi. ELY-keskuksen näkemys on, että uudistus tulee tältä osin entisestään voimistamaan jo tällä hetkellä havaittavaa valitettavaa ilmiötä, että laiminlyömällä suojeltujen rakennusten kunnossapitovelvollisuus voidaan jouduttaa myös suojeluarvojen menettämistä, mikä taas johtaa helpommin purkamisluvan edellytysten täyttymiseen. Jää myös vähän epäselväksi ja perustelemattomaksi, minkä vuoksi purkamisluvan myöntämisen edellytyksiin vaikuttaa se, minkä tahon omistuksessa rakennus on.

Merkillepantavaa on myös se, että tähän saakka asemakaavalla suojeltujen rakennusten osalta suojelun purkamisen on ainakin oikeuskirjallisuudessa katsottu edellyttävän vastaavaa menettelyä kuin missä suojelu on perustettu. Toisin sanoen asemakaavalla suojeltujen rakennusten kohdalla niiden purkamisen on katsottu lähtökohtaisesti edellyttävän asemakaavan muuttamista, jossa kohteen suojelutarpeet tulevat selvitettyksi riittäviin selvityksiin perustuvassa kaavaprosessissa ja osallisten vaikutusmahdollisuudet turvaavalla tavalla. Jatkossa asemakaavassa suojeltujen rakennusten purkamisluvan edellytysten tarkasteluun ei 56.4 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa sisältyisi minkäänlaista kaavallista tarkastelua, mitä voidaan pitää rakennusten suojelua koskevan sääntelyn kannalta ja sääntelyn systematiikka huomioon ottaen epätarkoituksenmukaisena ja epäjohdonmukaisena ratkaisuna.

Rakentamislain 56.4 §:ään ehdotettu muutos on myös periaatteellisesti merkittävä. Aiemmin lähtökohtana asemakaavalla suojeltujen rakennusten suojelussa on luonnollisesti ollut rakennusten suojelu, jonka osalta on tapauskohtaisesti voitu tarkastella rakennusten purkamista. Jatkossa kuitenkin rakennus voidaan lähtökohtaisesti ja lainkohdassa säädetyin poikkeuksin aina purkaa.

Kun rakennusten asemakaavallisen suojelun taso lakiuudistuksen myötä heikkenisi, on oletettavaa, että rakennusperintölain mukaisten menettelyiden määrä jatkossa lisääntyisi ja suojeluprosessien kesto pitenis. Välttämättä nyt esitetty uudistus ei siis aivan yksiselitteisesti johtaisi kovin merkittävään hallinnolliseen kevenemiseen.

ELY-keskuksen huomio kiinnittyy vielä rakentamislain 56.2 §:ään, jonka mukaan rakennuksen saa purkaa, jos kaava, joka ei ole vanhentunut, sallii purkamisen eikä rakennusta ole suojeltu lain nojalla. Vähäistä suurempaa tulkinnanvaraisuutta liittyy siihen, milloin kysymyksessä ei ole vanhentunut kaava. Toisaalta jossain määrin avoimeksi näyttäisi jäävän kyseisen säännöksen suhde nykyisen MRL:n 60 §:ään, jossa on säädetty asemakaavan ajanmukaisuuden arvioinnista.

Purkamislupaan ehdotettujen säännösten tavoitteena on osaltaan ilmastonmuutoksen hillitseminen, mutta purkamisen sääntelyyn ehdotetut muutokset antavat aiheen kysyä, että edistääkö laki tosiasiallisesti ilmastonmuutoksen hillintää.

Valitusoikeuden rajoittaminen

Tällä hetkellä yhdistysten valitusoikeus on rakentamislain 182 §:ssä määritelty niin, että valitusoikeus purkamisluvasta on toimialueellaan sellaisella rekisteröidyllä yhteisöllä, jonka toimialaan kuuluu kulttuuriperinnön vaaliminen tai rakennetun ympäristön laatuun vaikuttaminen, jos päätös koskee kaavan tai lain nojalla suojellun taikka muun historiallisesti tai rakennustaiteellisesti arvokkaan rakennuksen purkamista. Uudistuksen myötä tämä valitusoikeus yhdistyksiltä poistuisi.

Museoviranomaisen valitusoikeus rakentamis-, toteuttamis- ja purkamisluvista rajattaisiin valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittäviin rakennuskohteisiin. Nyt rakentamis- ja toteuttamislupien osalta museoviranomaiselle säädetty valitusoikeus koskee kaavan tai lain nojalla suojeltua rakennusta. Purkamislupien osalta museoviranomaisella on valitusoikeus, jos päätös koskee kaavan tai lain nojalla suojellun taikka muun historiallisesti tai rakennustaiteellisesti arvokkaan rakennuksen purkamista.

ELY-keskus ei pidä esitettyjä muutoksia valitusoikeuden rajaamisesta kannatettavana. Yhdessä purkamista helpottavien muutosten kanssa uudistus johtaa väistämättä kulttuuriympäristön aseman heikentymiseen. Lakiesityksessä olevan vaikutusarvioinnin mukaan valitusoikeuden poisto johtaisi museoviranomaisten toiminnan vaikeutumiseen. ELY-keskus kiinnittää myös huomiota niin sanottuun sujuvoittamiskehitykseen pidemmällä aikavälillä ja toteaa, että nyt suunniteltuja muutoksia on peilattava myös muihin viimeaikaisiin muutoksiin lainsäädännössä. Vuonna 2017 lakimuutoksen 230/2017 yhteydessä tehdyillä muutoksilla supistettiin ELY-keskuksen valitusoikeutta paikallisesti merkittävien rakennusten suojelua koskevissa kysymyksissä. Lakimuutosta koskevassa hallituksen esityksessä (HE 251/2016 vp.) tuotiin esille, että valvontatehtävän ja valitusoikeuden rajaaminen korostaa muiden viranomaisten, järjestöjen ja kansalaisten roolia päätösten seuraamisessa. Nyt siis ollaan rajoittamassa myös museoviranomaisen sekä yhdistysten valitusoikeutta, minkä seurauksena erityisesti paikallisesti arvokkaiden rakennusten osalta viranomaisvalvonta poistuu käytännössä kokonaan.

ELY-keskus kiinnittää huomiota siihen, että valitusoikeus myös puhtaan siirtymän sijoittamisluvasta (43 a §) määräytyisi muutettavan rakentamislain 179 §:n mukaisesti. Valitusoikeutta voidaan tältä osin pitää huomattavan suppeana, kun otetaan huomioon, että puhtaan siirtymän sijoittamisluvissa on kysymys teollisen mittaluokan hankkeista. Esimerkiksi yhdistysten valitusoikeus rajoittuu hankkeisiin, joihin sovelletaan ympäristövaikutusten arvioitimenettelyä. Tässä yhteydessä on huomioitava myös se, että kysymys on hanketyypistä, jonka toteuttamisen maankäytölliset edellytykset ratkaistaan voimassa olevan lain mukaisesti asemakaavaa muuttamalla. Kun tällaisen hankkeen sijoittumisen mahdollisuudet ratkaistaan yksittäistapauspäätöksellä, ovat myös osallistumisoikeudet jatkossa nykyistä rajoitetummat, ja yhdessä valitusoikeussääntelyn uudistusten kanssa osallistumismahdollisuuksien kaventaminen näyttäytyy ongelmallisena. ELY-keskuksilla tulee olla valitusoikeus toimialaansa kuuluvissa asioissa.

Valitusoikeuksien rajoittamisen mahdollisuuksia ja vaikutuksia ei juuri ole lakiesityksessä arvioitu. Keskeistä olisi arvioida ainakin se, mikä on valitusoikeuksien rajoittamisen suhde perustuslaissa turvattuihin oikeuksiin, niin sanottuun Århusin sopimukseen sekä SOVA-direktiiviin.

Rakennuksen vähähiilisyys ja elinkaariominaisuudet

Rakentamislaisissa ollaan säätämässä rakennuksen vähähiilisyystavoitteista ja ilmastaselvitysveloitteesta. Aiempaan esitykseen verrattuna ilmastaselvitysveloitetta ollaan supistamassa merkittävästi. Tällä voi olla hyvin haitallinen vaikutus ilmastotavoitteiden saavuttamisessa erityisesti suurten kiinteistöjen ja laajojen remonttien osalta.

Energiatehokkuustavoitteet osaltaan edistävät rakennuskannan vähähiilisyttä, mutta ilmastaselvityksen tarkastelussa olisivat mukana myös esim. materiaaliperäiset päästöt, ja selvitystausta olisi kattavampi.

Rakennusten elinkaaren pidentäminen ja mahdollisimman pitkään käytössä pysyvät rakenteet puuttuvat ilmastaselvityksen vaateista. Rakentamisen päästöihin vaikuttamalla olisi mahdollista vaikuttaa merkittävästi päästöjen vähentämiseen, ja rakennusten elinkaaren pidentäminen on tässä keskeinen keino. Voitaneen sanoa, että rakentamisen ilmastaselvitysvaateen kaventamisella on negatiivinen vaikutus ilmastotavoitteiden toteutumisen näkökulmasta.

Määräaika rakennuslupahakemuksen käsittelylle

Ehdotetussa 68 a §:ssä säädettäisiin määräaika rakentamislupahakemuksen käsittelylle ja seuraamukset määräajan laiminlyömisestä. Rakennusvalvontaviranomaisen olisi ratkaistava rakentamislupahakemus kolmen kuukauden

kuluessa siitä, kun rakentamislupahakemus liitteineen on vastaanotettu rakennusvalvonnassa. ELY-keskus kiinnittää huomiota siihen, että hallintolaissa (434/2003) on jo nyt säädetty asian viivytyksettömästä käsittelystä, ja lähtökohtaisesti tätä voidaan pitää riittävänä. Hallintolain mukaan viranomaisen on myös huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset. ELY-keskuksen käsityksen mukaan rakentamisluvan käsittelylle säädettävää kolmen kuukauden määräaikaa voidaan pitää lähtökohtaisesti ongelmallisena juuri asian riittävän selvittämisen näkökulmasta. Aina asian käsittelyn viivästyminen ei riipu asiaa käsittelevän viranomaisen itsensä toiminnasta, vaan viivästyminen voi johtua esimerkiksi selvitysten puutteellisuudesta tai siitä, että asian ratkaisemiseksi joudutaan hankkimaan selvityksiä tai lausuntoja muilta tahoilta.

Lisäselvitystarpeiden suhteen on melko tavanomaista, että ne tulevat esille esimerkiksi jonkin toisen viranomaisen lausunnon yhteydessä, jolloin kolmen kuukauden määräajasta jo iso osa on kulunut. Ehdotettu määräaika koskeva säännös voi johtaa myös siihen, että rakennusvalvonnassa joudutaan

tekemään aiempaa enemmän kielteisiä päätöksiä, kun asiaan ei kolmen kuukauden kuluessa ole saatu riittävästi selvitystä. On myös mahdollista, että rakentamislupapäätösten laatu kärsii tiukan käsittelyaikaavaatimuksen vuoksi, mikä puolestaan voi heijastua muutoksenhakumääriin.

Lopuksi

Lakiehdotuksesta puuttuu sen kokonaisvaikutusten arviointi ilmastolain asettamiin ilmastomuutoksen hillinnän ja ilmastomuutokseen sopeutumisen tavoitteisiin. Puhtaan siirtymän sijoittumisluvan vaikutuksia tulisi tarkastella myös ilmastonäkökulmasta suhteessa nykyisiin menettelyihin, jossa tarkastelua maankäytön kokonaisuudesta tehdään jo yleispiirteisellä tasolla aina maakuntakaavoituksesta lähtien.

Ehdotuksessa ei ole otettu huomioon ilmaston muuttumisen vaikutusta rakentamiseen. Ilmastomuutoksen edetessä olosuhteet voivat muuttua haastavammiksi esimerkiksi sademäärien kasvaessa tai helleaaltojen lisääntyessä. Tämä lisää tarvetta rakentamisen laadun ja muuttuviin olosuhteisiin soveltuvuuden varmistukselle.

Hyvistä tavoitteistaan huolimatta lakiesitys on vielä monelta osin keskeneräinen. Niin sanotun rakentamislain korjaussarjan myötä ehkä joitakin asioita saadaan toimimaan aiempaa paremmin, ja esimerkiksi joitakin puhtaan siirtymän hankkeita voi olla maankäyttöön liittyvien säännösten puolesta mahdollista päästä toteuttamaan joutuisammin. Lakiesityksessä ei kuitenkaan ole riittävästi arvioitu sitä, millaisia uhrauksia tavoitellut uudistukset vaativat. Kysymys ei ole ollenkaan vähäpätöisistä uudistuksista, vaan se sisältää elementtejä, jotka muuttaisivat olennaisesti esimerkiksi maankäytön suunnittelujärjestelmän keskeisiä periaatteita. Myös osittain uudistuksen sivutuotteena tapahtuva osallistumisoikeuksien rajoittaminen on asia, joka vaatisi perusteellisempaa vaikutusten arviointia. Lakiesitykseen sisältyy myös useita säännöksiä, jotka jäävät valitettavan tulkinnanvaraisiksi.

2. Esityksen mukaan Ilmastaselvityksessä tulisi raportoida uuden rakennuksen hiilijalanjälki ja hiilikädenjälki. Asetusvalmistelun helpottamista varten kysymme, tulisiko näkemyksesi mukaan vähähiilisyysarviointi tehdä rakennukselle sekä rakennuspaikalle (rakennuspaikalla tarkoitetaan mm. rakennuksen perustuksia), vaikka hiilijalanjäljen raja-arvot on suunniteltu koskevan vain rakennusta?

Vastaus:

A: Ilmastaselvityksen tulisi sisältää vain rakennuksen hiilijalanjälki ja hiilikädenjälki

B: Ilmastaselvityksen tulisi sisältää rakennuksen sekä rakennuspaikan hiilijalanjälki ja hiilikädenjälki

-

3. Minkälaisia taloudellisia vaikutuksia arvioit esitetyillä muutoksilla olevan edustamasi tahon kannalta?

-

4. Kommentteja alueidenkäyttölain 57, 188 a ja 197 §:stä

-

5. Kommentteja ympäristönsuojelulain 156 b §:stä

-

6. Kommentteja laista viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympärisövaikutusten arvioinnista annetun lain 7 §:n muuttamisesta

-

Huttunen Kimmo
Pohjois-Savon ELY - Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue